

דף השבוע

יז. - יז :

- יז. (ט) בע' ומינה אי מה שתויי יין דמחלי עבודה אף פרועי ראש דמחלי עבודה
- (א) בע' שיטת ר' יהודה
- (ב) בע' יש מחליפין צעקה לאלהו
- (ג) בע' מקור של תפילה בשמואל
- (ד) בע' צעקה של שמואל
- (ה) בע' דבעי למיחתם מרחם על הארץ
- (ו) בע' כל כהן שמכיר משמרתו
- (ז) בע' אסור לשתות יין לעולם אבל מה אעשה שתקנתו הוא קלקלתו
- (ח) בע' מלך מסתפר בכל יום
- (י) בע' ואתא יחזקאל ואסמכוה הקרא
- ביתר עיון
- (יא) בע' אם סדר זה של שבע תעניות הם בכל צרות אם לאו
- (יב) בע' אם חוששין לשמא משיח יבא
- (יג) בע' רבי אומר אומר אני
- (יד) בע' דאפילו כשיבא משיח יצטרך עוד זמן עד הבאת קרבנות
- (טו) בע' גדר איסור של שתויי יין
- (טז) בע' גדר איסור של פרועי ראש
- יז :

דף השבוע לימוד מסכת תענית מוקדש

לע"נ נעכא גיטל בת שמואל הירש הלוי ע"ה

Sign up to receive these valuable *marei m'komos* at www.dafaweek.org

להערות קושיות וטעיות AsherMillman@gmail.com

(א) בע' שיטת ר' יהודה

(1) הר"ן על הרי"ף מסכת תענית דף ו. - **לישנא דלא היה צריך לאו דוקא שאפילו בא לאמרן אינו רשאי** כדאמרין בגמרא דהיינו טעמא דרבי יהודה לפי שאין אומרין זכרונות ושופרות אלא בר"ה וביובל ובשעת מלחמה. והאי דנקט לישנא דלא היה צריך היינו מפני שהזכרונות והשופרות היו קבועין בראש השנה היה נראה שהוא בא לאמרן כאן מפני שאין לו ברכות אחרות ומש"ה אמר רבי יהודה דאין צריך לכך אלא שיאמר תחתיהן ברכות שהן קבועות ליום. וקי"ל כרבנן.

(2) ערוך לנר מסכת ראש השנה דף לב. - ובלא"ה אני תמה על הט"א שפשיטא ליה דבמלחמה לא תקעו מלכיות שהרי בתענית (יז א) אמרינן לפי שאין אומרים זכרונות ושופרות אלא בר"ה וביובלות ובשעת מלחמה ע"ש משמע ששיום להדדי וכן נראה מדברי רש"י שם שכתב ולא אתפרש מנ"ל דאומר ברכות ופסוקי מלכיות זכרונות ושופרות בשעת מלחמה עכ"ל. הרי דפשיטא ליה לרש"י שהיו תוקעים למלכיות וקושית רש"י מנ"ל לעני"ד י"ל דר' יהודה ס"ל כבנו ר' יוסי הכא ויליף מבנין אב שכל מקום שנאמר זכרונות ג"כ מלכיות וכו'.

(3) שפת אמת מסכת תענית דף טו. - שם במשנה זכרונות ושופרות בתוס' יום טוב הקשה מהא דתניא בר"ה (ל"ב) דכל מקום שנאמר בו זכרונות יהיו מלכיות עמהם ותי' דתנאי נינהו ע"ש ואפשר דה"ט דר"י דחולק לפי שאין אומרים זכרונות אלא בר"ה כו' כדאי לקמן (ט"ז ב) היינו דס"ל דאין זכרונות בלא מלכיות, ובזה מובן לשון רש"י שם ד"ה ובשעת מלחמה דלא אתפרש דבמלחמה אמרינן מלכיות זכרונות ושופרות ותמוה חדא מלכיות מאן דכר שמי' ותו הלא לת"ק בכל עת צרה אמרינן זכרונות א"כ במלחמה דמודה ר"י לת"ק מאי קשיא לי' לרש"י טפי על ר"י מעל ת"ק, ולמ"ש א"ש דרש"י הבין טעמא דר"י דפליג את"ק משום דס"ל דתליא במקום שיש מלכיות ובר"ה פשיטא לן מלכיות מקרא דאני ה"א ובחודש השביעי ע"ש בר"ה די"ל דכו"ע אית להו האי דרשא וע"ז מקשה דבמלחמה נמי מנ"ל שאומרים מלכיות כנ"ל.

(ב) בע' יש מחליפין צעקה לאליהו

(1) קרן אורה מסכת תענית דף יז. - גמרא תנא יש מחליפין צעקה לאליהו כו'. **נראה דגם להיש מחליפין לא ישנו סדר הברכות**, והוי שומע צעקה ברביעית ושומע תפלה בחמישית, אף על פי דשמואל קדים לאליהו, משום דכן הוא סדר השבח, בתחילה שומע צעקה, אחר כך מברכים שמו שהוא שומע אפילו תפלה בלא צעקה.

(ג) בע' מקור של תפילה בשמואל

(1) רש"י - ובשמואל שמוע תפלה דכתיב ביה תפלה קבצו את כל ישראל המצפתה ואתפלל בעדכם.

(2) רבינו יהונתן מלוניל על הרי"ף ה: מדפי הרי"ף - ותפלה לשמואל שמפורשת בו תפלה כדכתיב [ש"א י"ב] חלילה לי מחדול להתפלל בעדכם וכו'.¹

(ד) בע' צעקה של שמואל

(1) רש"י - דצעקה דכתיב ויחר לשמואל ויזעק אל ה' כל הלילה ואיכא למימר במצפה הוה ההיא צעקה דבתר פרשת קבצו כל ישראל המצפתה כתיב בפרשת נחמתי כי המלכתי את שאול וגו' כך שמעתי.

(2) מהרש"א שם - עיין פרש"י והוא דחוק דמנין לנו לומר דבמצפה היה הך דויחר לשמואל ויזעק וגו' דבפרשה אחרת כתיב רחוקה מפרשה דויקבצו כל ישראל המצפתה וגו' והתימה ממנו דהא בהך פרשה גופה דויקבצו כל ישראל המצפתה וגו' מפורש זעקה לשמואל דכתיב ויאמרו בני ישראל אל שמואל אל תחרש ממנו מזעק אל ה' וגו' וכתיב ויזעק שמואל אל ה' וגו' ואין לומר משום דלשון צעקה לא כתיב בהך פרשה אלא זעקה בז' הא בהך פרשה דנחמתי וגו' נמי כתיב לשון זעקה אלא ע"כ דזעקה היינו צעקה והיא היא ודו"ק.

¹ חינוך סבא משמיה דרב כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא שנאמר "גם אנכי חלילה לי מחטא לה" מחדל להתפלל בעדכם."

¹ מבואר דיש מח' בין רש"י והר"י מלוניל איזה פסוק הוא המקור שהתפלל שמואל. ועוד יש לעורר דהפסוק כל הרי"י מלוניל הוא מדרש חכמים ברכות יב: וז"ל "ואמר רבה בר

(ה) בע' דבעי למיחתם מרחם על הארץ

אעפ"כ צריך לידע חשבון שידע באיזה יום יהיה קביעתו ובאותו יום יהיה אסור לשתות.

(ז) בע' אסור לשתות יין לעולם אבל מה אעשה שתקנתו הוא קלקלתו

(1) רש"י שם- כלומר, אי חיישין לשמא יבנה - יהא אסור לעולם, אפילו המכיר משמרתו ומשמרת בית אבותיו, דחיישין שמא ישתנה סדר משמרות, ושמא יעבדו כולם לחנוכת הבית בבית אחת, ונמצא זה צריך לעבוד, אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו, דהוי כמה שנים שלא חזרה בירה, וקלקלה זו תקנתו לשתות יין בהדיא, ולשמא יבנה לא חיישין.

(2) רמב"ם הלכות ביאת המקדש א' ז'- היה מכיר משמרתו ולא בית אבותיו הדין נותן שאסור לשתות יין לעולם, אבל תקנתו קלקלתו והרי הוא מותר לשתות תמיד שאינו יכול לעבוד עד שיקבע בבית אב שלו ובמשמרתו וכו'.³ השגת הראב"ד כל כהן שיוודע וכו'. א"א הלכה כרבי שתקנתו קלקלתו שאין עכשיו שעת עבודה ולמהרה יבנה לא חיישין ובין מכיר ובין שאינו מכיר מותר לשתות יין דסתמא אמר אביי כמאן שתו כהני האידנא חמרא כרבי.

(3) כסף משנה שם- ודברי הראב"ד בהשגות כדברי רש"י ולפיכך כתב הלכה כרבי וכו' ורבינו סובר שלא בא רבי לחלוק אלא על אינו מכיר משמרתו ומשמרת בית אב שלו אבל במכיר משמרתו ומשמרת בית אב שלו וכן במכיר משמרתו ואין מכיר משמרת בית אב שלו ליכא פלוגתא בין רבי לת"ק ובאינו מכיר משמרתו ומשמרת בית אב שלו אינו גורס ויודע שאבותיו קבועים שם דאל"כ לא הו"ל להשמיטו.

(4) אבי עזרי שם ד"ה ובעיקר- ועיקר כוונת [הראב"ד] להשיג מה בין יודע משמרתו ואינו יודע בית אב שאסור לו לשתות יין משום דבמהרה יבנה מקדש, ובהכרח שתיכף יודע הבית אב שלו, גם באם אינו יודע אף המשמר מדוע מותר לשתות שמא יבנה המקדש ותיכף יודע לו המשמר שלו והבית אב, ואיני מבין מה שכתב הכ"מ שלא תיכף יודע המשמרות, א"כ למה אינו יודע הבית אב אסור לו לשתות יין, משמע מזה שתיכף יודע לו הבית אב שלו⁴...ונראה שהרמ"ם סובר שביועד המשמר וגם הבית אב, וכן אף דאינו יודע הבית אב ויודע המשמר, אפשר לאוסרו בין לא מטעם שמא יבנה המקדש, אלא הטעם כמו דאיתא בר"פ

(1) רש"י - ולהכי בעי באותה חתימה דוד ושלמה, שהן התפללו על ארץ ישראל, כך שמעתי, אי נמי: משום דאינהו תקון בית המקדש, דהוא עיקר הארץ, כך שמעתי.

(2) תפארת ישראל יכין משניות- ובהא שייכי דוד ושלמה טפי, דבימיהם היה הצלחת ארץ ישראל.²

(3) שו"ת משנה הלכות חלק ו סימן רלח- [ולפי דברי רש"י] "ל דלכן יחסו ירושלים לדוד ושלמה שהם התפללו על הארץ או מפני תקון המקדש שהם היו העיקר ועל ידם נשתכללה ירושלים דעד התם ישראל היו עולים לנוב וגבעון להקריב קרבנותיהם והיתה ירושלים נחסר קדושתה ודוד הוא שהמציא מקום המקדש והכין את הכל לבנותו ושלמה בנאו ועי"ז נעשה ירושלים מטרפולין קודש לה' ולכן לעשות להם שם עולם חתמו שמם על המטבע של ירושלים.

(4) ישורון ח' תשס"א תקצד-תרלד- ומפרש הרמ"ע: משום דבעי למיחתם "מרחם על הארץ"-פירוש: לעתיד לבא, סדר הדברים היה, שמשיח בן יוסף-הוא, יונה-יבא קודם משיח בן דוד שהוא מזרע דוד ושלמה, אשר על כו הקדימו את יונה לפניהם.

(ו) בע' כל כהן שמכיר משמרתו

(1) רש"י ד"ה כהן- בזמן הזה.

(2) רמב"ם הלכות ביאת המקדש א' ז'- כל כהן שיוודע מאי זה משמר הוא ומאי זה בית אב הוא ויודע שבתי אבותיו קבועים בעבודה היום אסור לו לשתות יין כל אותו היום וכו'.

(3) רבינו מנוח שם- ופי' ויודע שבתי אבותיו קבועים כתב רש"י לפי שהיו הרבה מבתי אבות הכהנים שלא הוקבעו לעבודה עוד פירש בשם רבו דהיינו שיוודע שלא נתחלל בית אב שלו להיות מגואל מן הכהונה אלא שראוי לעבוד. ורבינו נראה שהוא מפרש שיוודע שקבועים היום והכוונה כאלו אמר אותו היום שיוודע שהיו קבועים בו אותו יום אסור לשתות ואפשר שיוודע שמשמרתו משמרה פלונית ובית אב שלו בית אב פלוני

² וזהו טעם אחר מרש"י דלא מטעם שהתפללו אלא דבימיהם היה הצלחת ארץ ישראל.

³ דהיינו דלפי רש"י כוונת קלקלתו הוא תקנתו ר"ל דלא חיישין לשמא יבנה אכן לפי הרמב"ם ר"ל דהקלקלה שאינו יודע משמרתו ובית אב הוא תקנתו דכשיבא משיח יצטרך זמן לקבע. וממילא מובן כהכס"מ דלפי הרמב"ם דין רבי רק לאינו

מכיר דיצטרך זמן ליקבע אכן למכיר אין קולא זו. ועי' בר"ח כדברי הרמב"ם.

⁴ ורק דיש לעורר דאפשר דחלוק בית אב ממשמר דאפשר דאם אינו יודע המשמר בזה לא יהא מיד אכן אם יודע המשמר ורק אינו יודע הבית אב אפשר דלזה לא יצטרך זמן.

מקום שנהגו בתוס' שלכן בערב פסח אסור בעשיית מלאכה משום שמביא קרבן הפסח מחצות, ואף בזה"ז שאין קרבן אסור כיון שהי' אסור אז אסור לעולם, וע"ש בר"ן ובמלחמות שם שהוא משום שדבר שנאסר אע"פ שבטל הטעם לא בטל האיסור אלא צריך מניין אחר להתירו, וא"כ אף כאן מאחר שאנשי בית אב היו אסורין ביין ביום שלהן ע"כ אסורין בי' לעולם אף בזה"ז, אלא שכ"ז הוא רק לאלו המכירין את משמרתן ובית אב שלהן שאז היו אלו אסורין באותו היום לשתות יין, ונאסרו באותו יום, נאסרו לעולם אף בזה"ז, וכן אף באלו שאינו מכירין הבית אב שלהן, אבל יש להן ספק על כל יום ויום אלו זהו, והספק הזה אהני לענין אם הוכבד העבודה על איזה בית אב מהמשר בזה, היו גם הם מהמסעיין שהרי הם מאנשי משמר הזה ודאי, וע"כ נכללו בכלל האסור מה שאסור ביום עבודתן לשתות יין, וע"כ אסורין לעולם אף בזמן הזה, אבל אם אין מכירין אף המשמר שלהן, אף שיש ספק על כל משמר ומשמר אולי הוא מהמשמר הזה, ואולי הוא מבית אב זה, אבל אין הספק הזה אהני לכלום, שהרי לא הי' יכול לעבוד באף משמר אחד, אולי הוא לא מהם, וגם אף לסייען לא אם אינו מן המשמר הזה, ונמצא שלא הי' יכול לעבוד, ושוב אינו בכלל האיסור הזה, וע"כ אף בזה"ז מותר לי' לשתות יין וכו'.

(ח) בע' מלך מסתפר בכל יום

(1) בית הבחירה (מאירי) מסכת תענית דף יז. מלך ראוי לו שיתחדר ביופי ולא יראה עצמו בשום נוול כדי שלא יקל מוראו כלל ומפני זה אמרו מלך מסתפר בכל יום וכו'.⁵

(2) רש"י ד"ה מסתפר בכל יום- מצוה.

(3) ברכת אברהם שם- וילהס"ת לכאוי' אם המלך חולה או במקום שאין רואין אותו ואין מכירין, אם ג"כ מוטל עליו מצוה זו, או דזה רק בזמן שמופיע בציבור.⁶

יז:

(ט) בע' ומינה אי מה שתויי יין דמחלי עבודה אף פרועי ראש דמחלי עבודה

(1) סנהדרין כב: (גירסא אחרת מהנ"ל)- ומינה מה שתויי יין דמחלי עבודה אף פרועי ראש דמחלי עבודה קשיא.

(2) הגהות הגר"א שם- גמ' דמחלי עבודה קשיא. נ"ב אבל בפ"ב דתענית משני כי אתקוש למיתה הוא דאיתקוש אבל לאחולי כו'.

(3) תוספות סנהדרין שם- וקשה הרי רב אשי עצמו סותר דבריו ומיישב הך הקישא דיחזקאל שסותר דבריו הראשונים דאמר רב אשי לעיל פרועי ראש דלא מחלי עבודה וי"ל ממה שרב אשי אמר גמרא גמירי ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא מתרצי שתי הקושיות דעד דאתי יחזקאל מאן אמרה ומתרצה קושיא דלעיל דכיון דגמרא היא מצינו למימר הכי גמירי הלכתא למיתה ואחולי עבודה לא גמירי ויחזקאל אסמכה אקרא מענין ההלכה אסמכה וא"כ לא אסמכינן לעשות ההקישא רק לענין מיתה אבל לעיל דלא ידע דגמירי הלכה סבר הוא לעשות ההקישא מפרועי ראש לשתויי יין מכל וכל דאין היקש למחצה.

(4) גבורת ארי תענית- מינה אי מה שתויי יין דמחלי עבודה אף פרועי ראש דמחלי עבודה. בסוף פרק ב' דסנהדרין (דף י"ט) מיייתי להא שמעתתא כולה ומסיק בקשיא והכא בשמעתין משני עלה לא כי איתקוש למיתה אבל לאחולי עבודה לא איתקוש.⁷ מיהו קשה לי אההיא שנויא הא קיימא לן אין היקש למחצה. ועוד קשה לי מאי חזית דהקישא למיתה אתיא ולא לאחולי עבודה אימא איפכא לאחולי עבודה אתיא ולא למיתה וכו'.

(5) רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק א הלכה ט- ואין פרועי הראש מחללין עבודה אף על פי שהוא במיתה עבודתו כשירה.

(6) כסף משנה שם- ומ"ש ואין פרועי ראש מחללים עבודה אף על פי שהוא במיתה עבודתו כשירה. מסקנא דגמרא בפ"ב דתענית (דף י"ז): ובס"פ כה"ג (דף כ"ב):.

(7) תוספות מסכת זבחים דף טו: - הא דלא תנא בעל מום ושתויי יין ופרועי ראש משום דכתיב בהן חילול בהדיא.

(י) בע' ואתא יחזקאל ואסמכהו הקרא

(1) אור שמח הלכות ביאת המקדש פרק א- בגמרא (סנהדרין כ"ב ע"ב) א"ל רבינא לרב אשי האי עד דלא אתא יחזקאל מאן אמרה כו', אלא גמרא גמירי לה

⁶ ולכ' מבואר מהמאירי דכל יסוד דין זה הוא דין במוראת המלך ולכן אם אינו ברבים לכ' אי"כ דין זה אכן מרש"י אין הכרח וזה ספיקת הב"א.

⁷ ומוכח דלא היה בסירוגין כמו הגמ' שלנו.

⁵ ולכ' יש להבין מה מחדש הפסוק דלכ' קרא למה לי סברא הוא דחייב במורא המלך וע"י שיתנוול יגרע מוראו ומהו חידוש הפסוק וצ"ב.

ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא כו'. וצריך להבין הקושיא, דאע"ג דאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה (שבת ק"ד ע"א), זה דוקא בדין תורה, אבל מידי הנוגע לענין שמים אטו אינו נאמן הנביא ואינו רשאי לומר שהוא דין שמים, ואטו ע"ז נאמר שאין רשאי לחדש דבר.

(2) שו"ת להורות נתן חלק א סימן לב- נמצא דהנביאים לא חידשו כלום מה שלא נאמר באורייתא דמשה, אלא שהם גילו במפורש מה שנאמר בתורה ברמז בלבד. וכעין הא דאמר בסנהדרין (כב ב) עד דלא בא יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא עיין שם. והנה מה שהוצרכו הנביאים לגלות מה שנמצא בתורה רק ברמז, היינו בגלל קוצר דעתנו להבין בעצמינו את רמזי התורה, ולא זכו לגלות מצפוני עומק התורה אלא הנביאים בלבד. וכל זה בזמן הזה, אבל לימות המשיח לא יצטרכו לדברי הנביאים וכו'.

ביתר עיון

(יא) בע' אם סדר זה של שבע תעניות הם בכל צרות אם לאו

(1) רמב"ם הלכות תעניות ד' א'- בכל יום ויום משבע תעניות האחרונות של מטר מתפללין על סדר זה וכו'.

(2) הר"ן שם- ויש שלמדו מדאמר רבי יהודה שאין אומרינן זכרונות ושופרות אלא ביוב ובר"ה ובשעת מלחמה דהנהו כ"ד ברכות לא על צרות גשמים בלבד נתקנו אלא על כל הצרות והיינו דאמרין הכא ובשעת מלחמה כלומר והוא הדין לשאר צרות אלא דנקט שעת מלחמה לישנא דקרא דכתיב וכי תבאו מלחמה בארצכם ולא פליגי רבי יהודה ורבנן אלא בתענית גשמים דרבנן סברי שאומרינן זכרונות ושופרות ור' יהודה סבר שאומרינן תחתיהן רעב כי יהיה בארץ וגו' אבל מכל מקום הכל מודי שעל כל הצרות עושין כסדר משנתנו וכן נראה עיקר.

(3) לחם משנה שם- משבע תעניות האחרונות של מטר מתפללין על סדר זה וכו' לאפוקי שאר צרות שאין אומרינן סדר זה בתעניות. וכמ"ש הרב ב"י בסוף סי' תקע"ט לאפוקי ממאי דכתב הר"ן ז"ל בריש פ"ב דתעניות דמדאמרין לר' יהודה שאין אומרינן זכרונות ושופרות אלא ביוב ובר"ה ובשעת מלחמה ומדקאמר שעת מלחמה הוא הדין לשאר צרות אלא

דלישנא דקרא נקט. ורבינו ז"ל אפשר דסובר דשעת מלחמה הוי דוקא. ומ"מ תעניות של מטר דוקא קאמר.

(יב) בע' אם חוששין לשמא משיח יבא

(1) תוספות מסכת עירובין דף מג: 8- א"ת מאי שנא דלא אסרינן כהן לשתות לעולם יין כדאמרין בסנהדרין (ד' כב:) אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו פ"י שעברו כמה שנים שלא נבנה הבית ואמאי לא חיישינן לבן דוד כי הכא וי"ל דהתם ליכא איסורא דאפשר בכהן אחר או יישן מעט אבל הכא אי אתי עובר על נזירותו ובפ"ק דביצה (ד ה:) נמי אמרינן חיישינן לשמא יבנה וכו'.

(2) טורי אבן מסכת ראש השנה דף יא: - תשרי עתידים ליגאל אתיא שופר שופר. ולר"י בניסן עתידין ליגאל ונ"ל מליל שמורים כדמסיק. וק"ל הא תניא בפ"ד דעירובין (דף מ"ג) הריני נזיר ביום שכן דוד בא מותר לשתות יין בשבתות וי"ט דאין (ב"ד) [אליהו] בא בע"ש ועי"ט כדמפרש התם ואסור לשתות יין בימי החול, והשתא אמאי אסור לשתות כל ימות החול אי לר"א לא יהי אסור אלא בתשרי ולר"י בניסן לחוד. ומסתבר לי בהא מילתא דב' מיני קיצין איכא לביאת בן דוד כדאמר בפ' חלק (דף צ"ח ע"א) ריב"ל רמי כתיב בעתו וכתוב אחישנה זכו אחישנה לא זכו בעתו והאי דשמעתין מיירי מבעתו ובדלא זכו דלמר עתו בתשרי ולמר בניסן, אבל בקץ דאחישנה ובדזכו אין זמן קבוע לדבר אלא כל יומא זימנא הוא וכו'.

(3) גבורת ארי מסכת תענית יז. - קשה לי אמאי אסור כל השנה מטעמא שמא יבנה הבית היום כדמסיק לקמן הא עד כאן לא פליגי ר' אליעזר ור"י בפרק קמא דראש השנה (דף י') אי בתשרי עתידין לגאול או בניסן אבל באחד משאר כל החדשים לכולי עלמא אין נגאלין...מיהו בהא יש לומר דבנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד דהיינו ביאת הגואל.... והשתא אפשר לומר דאין יום קבוע לבנין בית המקדש אלא כל ימות השנה ראוי לבנינו וכו'.

(יג) בע' רבי אומר אומר אני

(1) מרגליות הים סנהדרין כב: - בספרי יסוד המשנה ועריכתה פרק א' הערה נד כתבתי על אשר מצינו שרבי אומר אומר אני יהא יען בהיותו עורך המשנה סידר דברי קודמיו וכשרצה להוסיף דעת עצמו רשם "אומר

⁸ הגמ' שם מסביר שאם א' אומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא אסור לשתות יין כל ימי החול וזוהי הקשה התוס' קושייתו הנ"ל.

אני, והבאים אחריו כשאר שננו המשנה לא יכלו לומר "אומר אני" נקטו רבי אומר אומר אני כו'.

יד) בע' דאפילו כשיבא משיח יצטרך עוד זמן עד הבאת קרבנות

מותר ליכנס בין אולם ולמזבח ואינו אסור אלא מאולם ולפנים כיון דאין פסולו בגופו, עיי"ש.

4) תוספות מסכת כריתות יג: - ונכנס למקדש - פירוש ועבד עבודה אבל בכניסה בלא עבודה לא מחייב והכי פירשו בתורת כהנים.

טז) בע' גדר איסור של פרועי ראש

1) רמב"ם ביאת המקדש א' ח' - כהן שגדל שער אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים. ואם נכנס ועבד חייב מיתה בידי שמים כשכור שעבד וכו'.

2) שם הל' יז' - וכן אסור לכל אדם בין כהן בין ישראל להכנס למקדש כולו מתחילת עזרת ישראל ולפנים כשהוא שתוי יין או שכור אן פרוע ראש דרך ניוול או קרוע בגדים אע"פ שאינו באזהרה. שאין זה כבוד ומורא לבית הגדול והקדוש שיכנס לו מנוול. אבל ישראל שגדל שער עד שנענשה מחלפת ולא היה דרך ניוול הרי זה מותר להכנס לעזרת ישראל.

3) השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה עג' - והנלמד מכל זה כי כהן הדיוט לא הוזהר לעולם אלא על הטומאה ברחוקים אבל על היין ועל פריעת הראש והפירוס לא הוזהר אלא שלא יעבוד כן ויתחייב מיתה.

1) גבורת ארי מסכת תענית דף יז עמוד א- אסור לשנות יין כל אותו היום. וטעמא כדמסיק משום מהרה יבנה בית המקדש. וקשה לי אמאי אסור כל היום משום הכי הא תנן בפרק ד' דמנחות (דף מ"ט) אין מחנכין את מזבח העולה אלא בתמיד של שחר והא תמיד של שחר אינו קרב אלא לרבי יהודה עד ארבע שעות ולרבנן עד חצות ותו לא כדאמרינן ריש פרק ד' דברכות (דף כ"ו) ואם כן לר"י לאחר ד' שעות ביום ולרבנן לאחר חצות היום יהא מותרין כהנים לשנות יין בזמן הזה דהא אפילו יבנה בית המקדש בו ביום לאחר זמן הקרבת תמיד של שחר בטלה עבודה ביום זה לגמרי דאי אפשר להקריב בו ביום שום קרבן ע"ג המזבח כיון דעדיין לא נתחנך בתמיד של שחר. ויש לומר דסבירא ליה כמאן דאמר התם דמחנכין את מזבח הזהב בקטורת של בין הערבים. ואכתי איכא למיחש שמא יבנה ויקטירו קטורת. אי נמי משום מנורה דאמר התם מחנכין אותה בז' נירותיה בין הערבים ודברי הכל הוא וכו'.

2) מרגליות הים סנהדרין כב: אות יג' - אמנה יקש איך יוכלו לעבוד מיד הא קרבנות צבור בעי ביקור ד' ימים וכשיבנה ביהמ"ק פתאום איפוא יקחו מבקרים...וע' בס' חסידים סי' תס"ח שכי' יש חכמה שאדם רואה בבהמה אם היא כשרה או טריפה כו'...ויעוין במנחת חינוך מצוה ב' אות א' שכי' נראה דבדיעבד אם נשחט בלא ביקור כלל וגם אחר השחיטה לא ראה כלל בודאי יצא והקרבת כשר דהמהיכי תיתי דנחזיק בהמה לבעלם מום וכו'.

טז) בע' גדר איסור של שתוי יין

1) רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק א' א' - כל כהן הכשר לעבודה אם שתה יין אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים, ואם נכנס ועבד עבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים שנאמר ולא תמותו.

2) כסף משנה שם - מבואר בכתוב ומשמע מדברי רבינו דאסור להכנס מהמזבח ולפנים אף על פי שלא עבד אבל אינו חייב מיתה אא"כ עבד וכו'.

3) גליון רע"א שם - "אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים" אבל דעת הר"ש ספ"ק דכלים דשתוי יין